

Women in Europe for a Common Future | WECF

EDCs and children's exposure: Working together for a better policy and more protection from the negative impacts of hazardous chemicals

A civil society perspective

8th INTERNATIONAL CONFERENCE ON CHILDREN'S HEALTH AND THE ENVIRONMENT

13.-16. September 2016, Barcelona

Johanna Hausmann
WECF Chemicals and Health

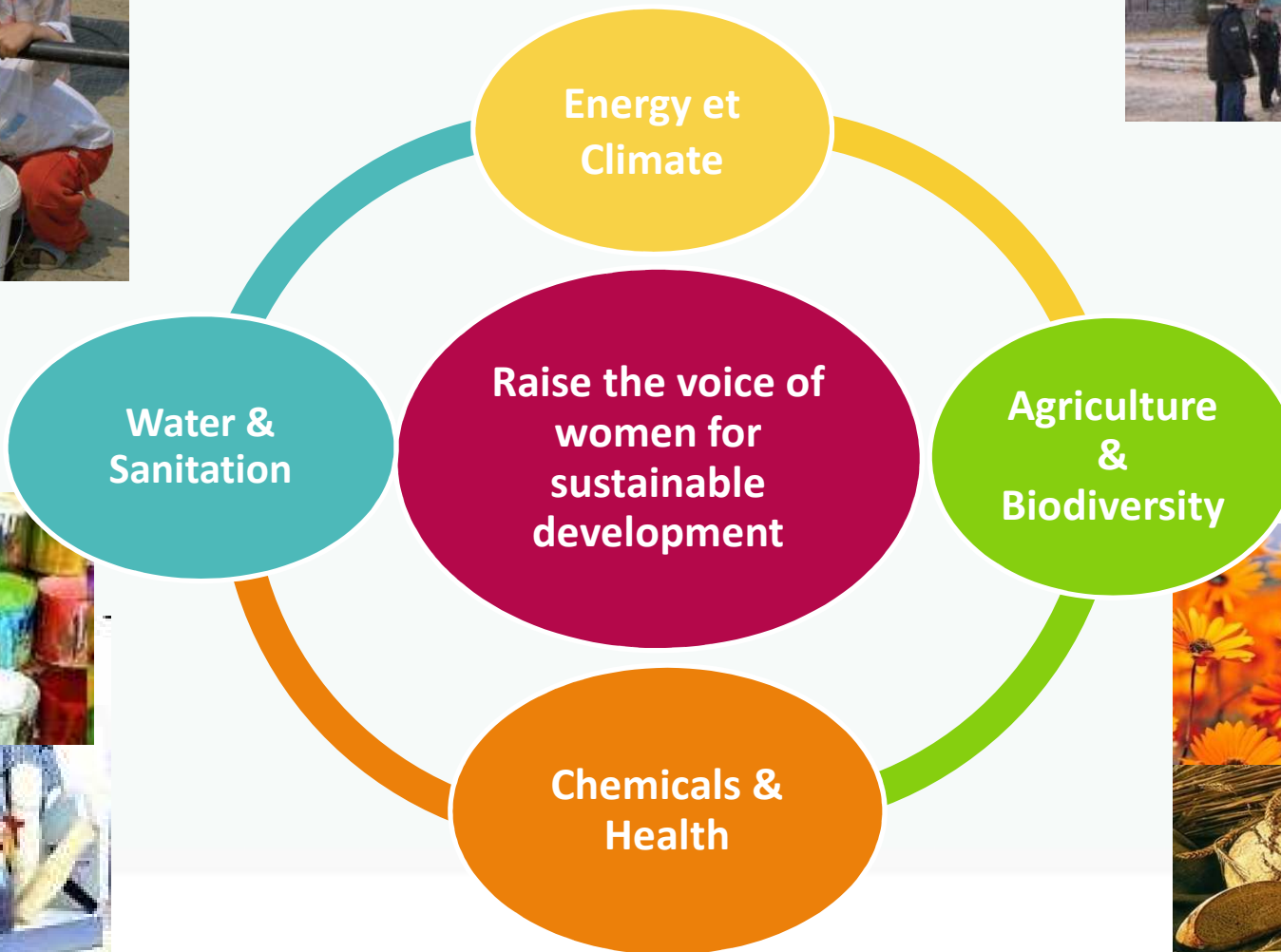
www.wecf.eu

WECF – **W**omen in **E**urope for a **C**ommon **F**uture

- International network with 150 member organisations in 50 countries
- Offices in D, NL, FR, CH
- UNEP partner, ECOSOC status
- Co-Lead: Women Major Group UN SDGs

WECF - Working for a healthy environment in 4 areas

**Chemicals &
Health**

mission...

***...Protect human health and environment
from harmful exposure to chemical
contaminants including Endocrine
Disrupting Chemicals***

*(advocacy work, awareness raising, project
implementation)*

Advocacy Work: Opportunities to make a difference

- SAICM
- Rotterdam and Stockholm Convention
- Water Safety Plan
- UN SDGs
- Aarhus Convention

- REACH
- Plant Protection Products Regulation
- Biocidal Products Regulation
- EU regulations on CiP, Toys, Cosmetics, Food contact material

Scope of the problem...

- ✓ widespread exposure of populations to endocrine disrupting chemicals (EDCs), in every day products and our environment...

Sources

- Indoor-air
- Food
- Packaging material, textiles, toys, cosmetics, furniture, detergents, etc.
- Biocides, Pesticides

Chemicals of concern in products

Bisphenol A: lining of tin cans, cash receipts, food contact materials, toys, etc.

Other bisphenols' (BPS, etc.) use as alternatives

Parabens: cosmetics, food, etc.

Methylhexyl ethoxycinamate (EDC): cosmetics

Nonylphenol ethoxylates: children's wear, textiles, mattresses, household paints, etc.

Flame retardants (TBBPA, etc.): furniture, electronics, etc.

Phthalates: DINP, DIDP, DiOP, DEHP etc. in food, consumer products, fancy dresses, school supplies, toys, etc.

Metals : Lead, mercury, nickel, cadmium, aluminium: food contamination, toys, and consumer products

US survey (2013) :

phthalates in more than 770 children's products (baby car seats, changing mats, bedding, clothes, Halloween masks, etc.)

<http://www.environmentalhealthnews.org/ehs/news/2013/phthalates>

Reality = mixtures

Promoting environmental policy that contributes to good health

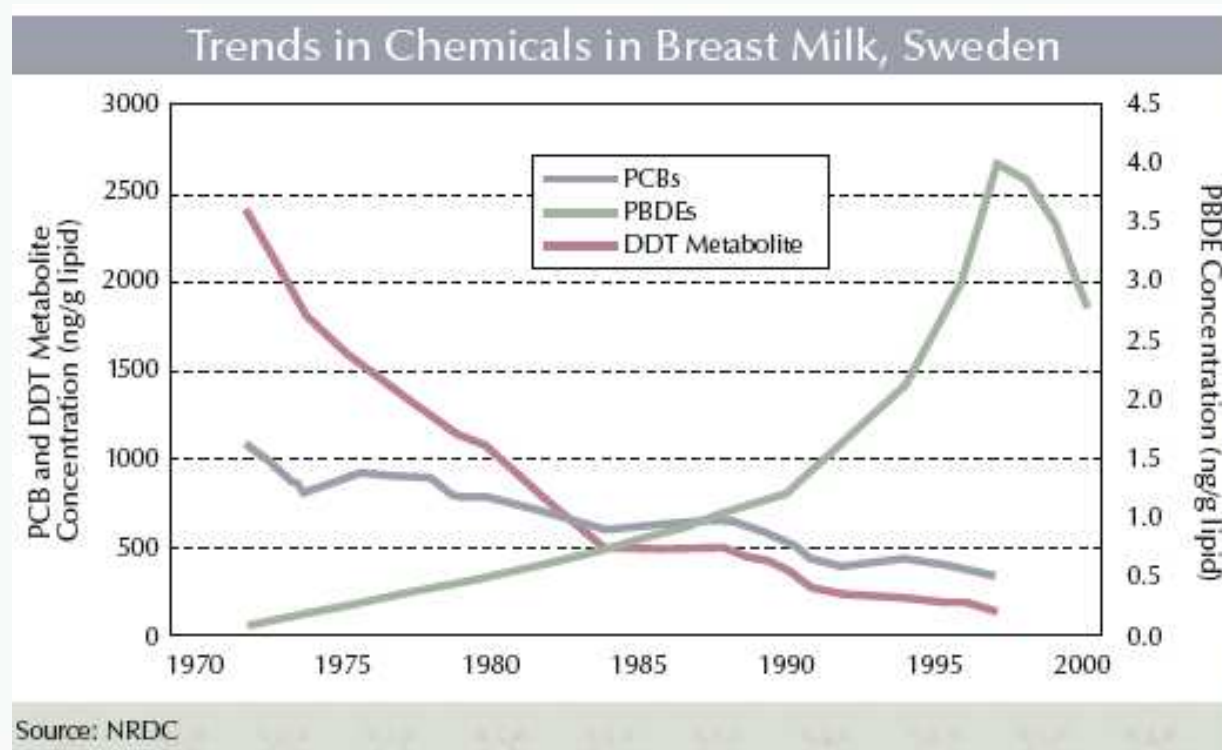
Source: HEAL

Scope of the problem...

- ✓ Body burden
- ✓ Over 1,300 scientific studies link exposure to EDCs to spiraling rates of hormone-related cancers, diabetes, obesity and behavioral problems in children
- ✓ Most vulnerable groups: pregnant women and children

✓ Body Burden

Up to 300 substances foreign to the body can be found in our bodies

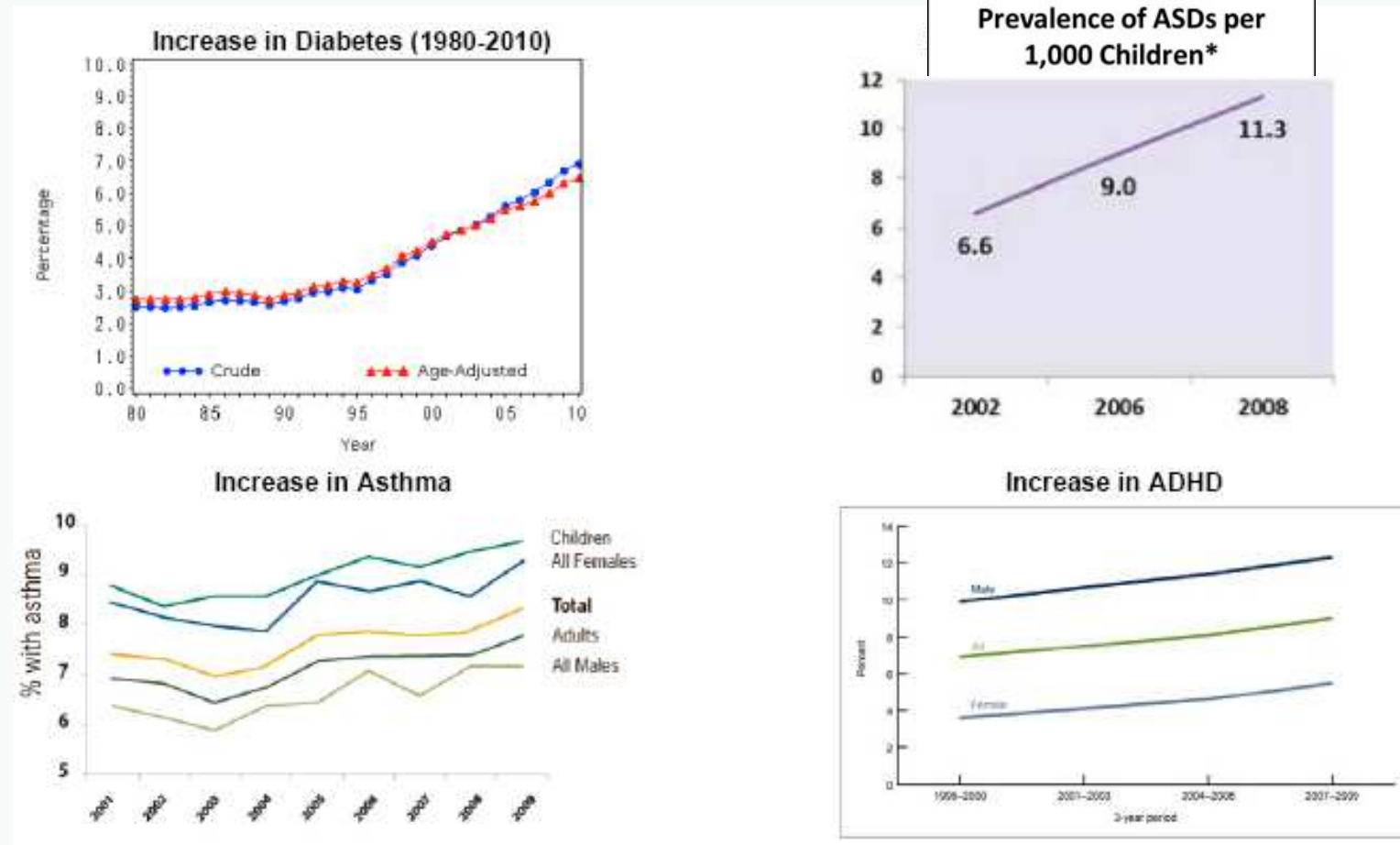

Already in 2012 an international team of experts outlined that evidence linking **hormone-mimicking chemicals** to human health problems has grown stronger over the past decade, becoming a **"global threat"** that should be addressed.

WHO /UNEP, State of the Science of Endocrine Disrupting Chemicals 2012

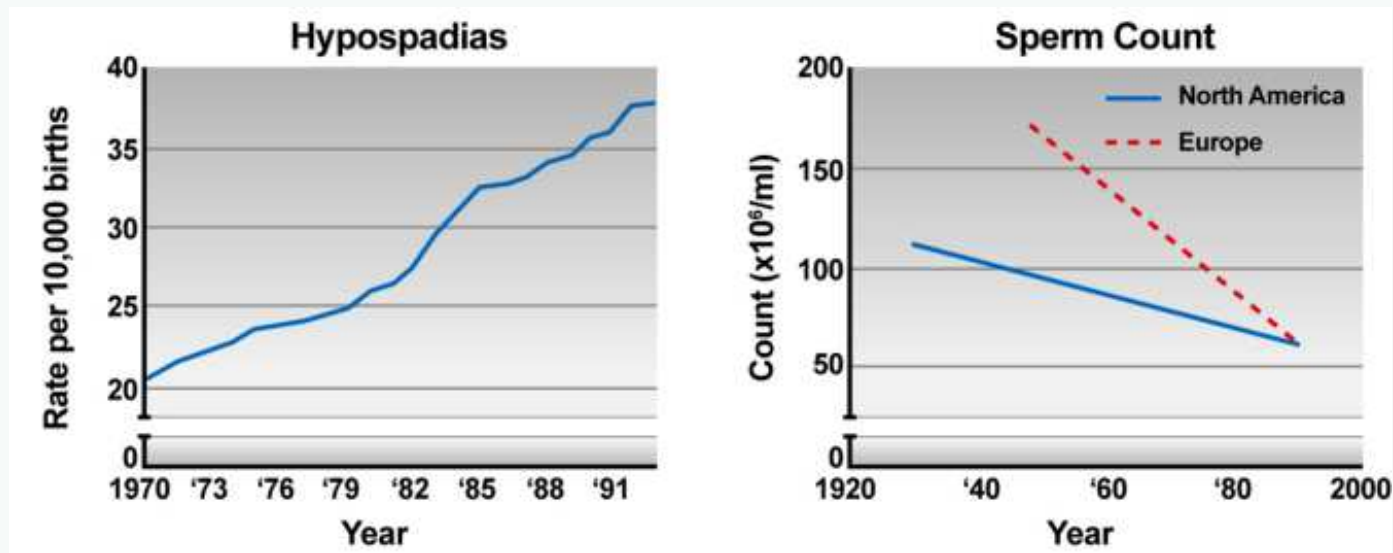

✓ Diseases on the rise

Quelle: US CDC / US National Center for Health Statistics

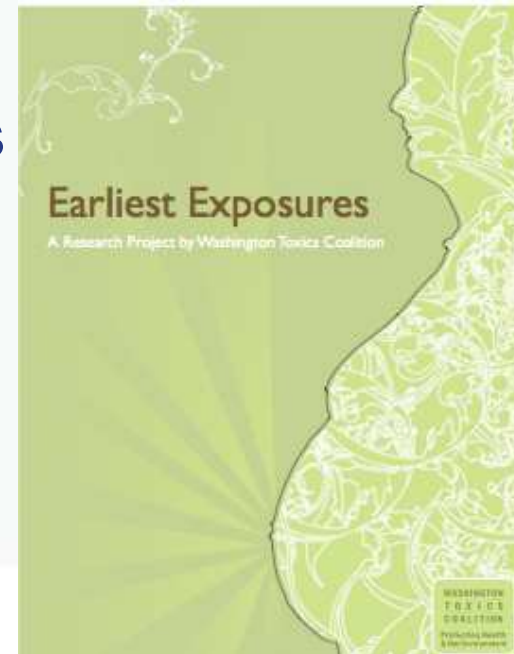
✓ Diseases on the rise

Quelle: Sharpe and Irvine, 2004

...there is evidence that

- EDCs effects especially children, as the endocrine system regulates their physical and cognitive development
- The most sensitive window of exposure to EDCs is during critical periods like fetal development or during puberty
- EDCs can be more harmful in small amounts during sensitive time frames than in higher concentrations in other stages (Low-Dose-Effect)

Scope of the problem...

- ✓ health costs of diseases associated with exposure to these chemicals are estimated at 158 billion EUR per year.

(Source HEAL)

EU Policy: Health benefits of removing EDCs

HEAL Report

EU health savings up to 31 billion per year possible from **reducing EDC** exposures

Nordic Report

Up to 1.2 billion / year
for **MALE REPRODUCTIVE** health

JCEM Papers

157 billion / year: 120 from pesticides

Scope of the problem...

“Scientific basis for a better regulation of endocrine disruptors exists...”

Only politics failed!

Kortenkamp, WECF EDCs dialogue, Berlin January 2016

Example: European Commission and EDC criteria

The EU Commission on EDCs: Delay is our Service

by WECF
www.wecf.eu

1996
Theo Colburn's book: Our stolen future
Problem is widely known now

1999
EU 'Community strategy for endocrine disruptors' EDC priority list

2009
Biocides and pesticides regulation
EC DGs now know need for EDC criteria

July 2013
EC stalls criteria process and announces public consultation
Delay by EC

April 2013
DG Environment finalises EDC criteria proposal
Criteria are ready

2012
Kortenkamp Report
State of the Art Assessment of EDs for EC

December 2015
EU Court of Justice rules that EC has no grounds to delay EDC criteria
EC breaches law

2017
EU COM plans to finalize Impact Assessment
No speeding up by EC, in spite of court decision

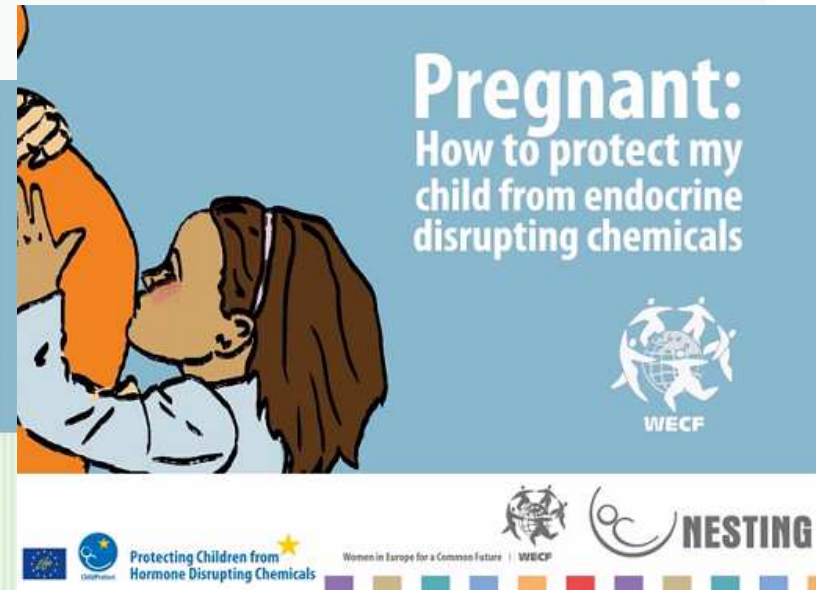
?? EDC criteria
Industry lobbyists are happy to produce, sell and use EDCs
at least 4 years longer than law allows

How NGOs try to fill the gap of legislation

- ✓ Prevention through informing and awareness raising
- ✓ Prevention through advocating on national, European and international level and policy processes
- ✓ Building coalitions and bridging between political decision makers, science, physicians, NGOs, media and public
- ✓ Translating scientific research for media, policy makers and media

WECF Project Nesting: Guideswebsite, App, information film for pregnant women

Giftprei einkaufen

App

Kostenlos downloaden

Android Iphone

www.wecf.eu

Building coalitions for advocating: science, policy, NGOs

Des enfants qui naissent « pré-pollués »

LE MONDE | 01.10.2015 à 10h04 • Mis à jour le 01.10.2015 à 10h41 | Par [Stéphane Foucart](#) et [Pascale Santi](#)

Les substances chimiques auxquelles les populations sont quotidiennement **exposées** ont des effets sur la santé de plus en plus manifestes. C'est le sens de l'alerte publiée jeudi 1er octobre dans *l'International Journal of Gynecology and Obstetrics* par la Fédération internationale de gynécologie et d'obstétrique (FIGO).

Pour aller plus loin :

L'association WECF diffuse des recommandations et listes de produits toxiques, concernant :

- les [cosmétiques pour bébés](#) ;
- les [vêtements pour enfants](#) ;
- les [jouets](#) ;
- les [cosmétiques pour les femmes](#) ;
- les [produits ménagers](#)

Spanish local authorities: Guidebook

Regions of Navarra and Girona implementing

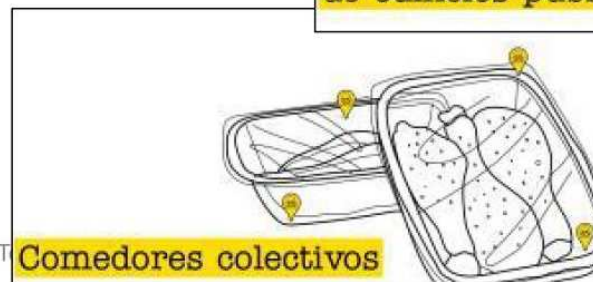
INFO:

<https://libresdecontaminanteshormonales.wordpress.com/2016/05/23/bajate-la-nueva-guia-eliminacion-de-contaminantes-hormonales-para-administraciones-locales/>

01/01/2014

HEAL Power Point T

17

National: Belgium

Focus on teenagers besides pregnant women and babies, particularly cosmetics

Girls use more make-up compared to adult women and they start earlier now

EU Cosmetics revision

Hormoonverstoorders: het beleid blijft nahinken

Blootstelling aan hormoonverstorende stoffen bedreigt de volksgezondheid. Tot die schokkende conclusie kwam de Wereldgezondheidsraad al in 2012 en waarschuwde dat er wereldwijd werd nagelaten om de oorzaken van hormoongerelateerde ziekten en stoornissen doortreffend aan te pakken. Inmiddels zijn nu 2016 en recente rapporten lijken waarschuwen voor de gezondheidsrisico's van hormoonverstoorders. **Daniëlle Van Kalmthout**

"We spelen met de toekomst van onze kinderen als het gaat om hormoonverstoorders, dat is onethisch", zo stelde de Deense milieu- en gezondheidsexpert Philippe Grandjean van Harvard University tijdens de Parlementaire zitting van oktober 2015 over hormoonverstoorders. Als hormoonverstorende stoffen op het verkeerde moment bij een baby terecht komen, kan dat later kanker, obesitas of problemen met de voortplanting veroorzaken. Typisch voor die stoffen is dat ze op een heel bijzondere manier schadelijk zijn, tijdens specifieke fasen van de menselijke ontwikkeling, voornamelijk wanneer de meeste organen zich nog aan het vormen zijn. Dit betekent dat kinderen in de baarmoeder, jonge kinderen en pubers bijzonder kwetsbaar zijn voor de impact ervan. Vandag de dag treffen we heel wat hormoonverstorende stoffen aan in alledaagse producten, zoals voedselverpakkingen, speelgoed, tandpasta, elektronica en verzorgingsproducten. Zelfs de coating van het kasticket dat je bij je aankopen meekrijgt, bevat het hormoonverstorende bisfenol A. Tot daarvoor werden er bij zo'n 800 chemische stoffen hormoonverstorende eigenschappen vastgesteld. Dit is waarschijnlijk het grootste deel van de lijst van de IJsberg.

Het is wachten op beleid sinds... 2009!

Al in 2009 besloot de Europese minister van Milieu en het Europees Parlement dat hormoonverstorende stoffen verboden moesten worden. Ze gaven de Europese Commissie de opdracht om tegen 2013 een definitie en criteria voor het identificeren van hormoonverstoorders voor te stellen. Die Europese maatregelen zijn er echter nog steeds niet. Zweden ondernam daarom afgelopen jaar een radicale stap door de Europese Commissie voor het Europees Hof te dagen vanwege het uitblijven van die criteria. Het initiatief van de Zweden werd ondersteund door de Europese Raad, het Europees Parlement en door de regeringen van Denemarken, Frankrijk en Nederland. Zo'n unanimiteit zie je niet vaak! Het Hof gaf de aanklagers gelijk en onder druk van deze uitspraak heeft de Europese Commissie nu beleid om voor de zomer eindelijk haar huiswerk in te leveren. Er zal echter nog heel wat tijd zitten tussen het voornemen om criteria voor te stellen en het moment dat deze daadwerkelijk op nationaal niveau juridisch in voege treden. Vertraging en uitstel kenmerken immers dit dossier.

Bovendien blijft de Gezinsbond bezorgd over de criteria zelf die de Commissie zal voorstellen. Zelfs minimale hoeveelheden hormoonverstoorders vormen een groot risico voor ongeboren kinderen en zuigelingen. Van veilige drempelwaarden is hier geen sprake.

Tienormoeljes en cosmetica

Meisjes experimenteren steeds jonger met cosmetica. Heel wat verzorgingsproducten en cosmetica zijn echter niet zonder gevaar. Wat je op je huid smeert dringt immers je lichaam binnen, ook schadelijke

ben op de hoeveelheid chemicaliën met hormoonverstorende eigenschappen in het lichaam van tienermeisjes. Ze lijken bovendien meer te 'smeren' dan de gemiddelde volwassen vrouw. Dat is een belangrijk gegeven want de puberteit is een tijd van snelle ontwikkeling van hun voortplantingsorganen. Volgens de onderzoekers is er ook steeds meer bewijs dat hormoonverstoorders

Zelfs minimale hoeveelheden hormoonverstoorders vormen een groot risico voor ongeboren kinderen en zuigelingen

meer neurologische stoornissen, obesitas en zelfs kanker kunnen veroorzaken. In cosmetica en verzorgingsproducten zitten vaak stoffen om ze langer te kunnen bewaren of aantrekkelijker te maken. Zo bevatten ze parabenen omdat die schimmels en bacteriën bestrijden en zo helpen om bijvoorbeeld een potje zelf hygiënisch te houden. Platanen vind je terug in parfums en nagellak omdat ze kleur en geur goed vasthouden. Het probleem is dat deze stoffen mogelijk grote gevolgen hebben omdat ze kunnen inwerken op het hormoonstelsel.

De studie richtte zich op drie stoffen met hormoonverstorende eigenschappen in verschillende cosmetica en verzorgingsproducten: ftalaten, parabenen en fenolen of weelmakers. Het opzet van het onderzoek was om na te gaan of het tijdelijk stopzetten van het gebruik van deze producten door tienermeisjes gedurende een aantal dagen, ook zou zorgen voor minder hormoonverstorende stoffen in het lichaam. Het resultaat was verbijfend: alle stoffen werden beduidend minder (27 tot 45 procent) aangetroffen. De wetenschappers van de University of Berkeley kozen ervoor om nauw samen te werken met de tienermeisjes in het opzet en de uitvoering van de studie, met de bedoeling om hun bewustzijn rond risicovolle producten te vergroten. Dat is ook gelukt, aldus de onderzoekers, want nadat ze op de hoogte waren gebracht van de resultaten, bleken ze helemaal overtuigd en informeerden ze hun vrienden en familie over de gevaren van deze stoffen. Productieformatie en sensibilisering werken dus!

Chitprof is een Belgisch conglomeraat aan verschillende mededestineringsinstellingen, bestrijkt wetenschappers en artsen, geaccrediteerd door de Gezinsbond. Sinds 2014 is Chitprof actief in dit domein.

Veilig mool

Bij aankoop van cosmetica en verzorgingsproducten kan je op het etiket controleren of ze hormoonverstorende stoffen bevatten. Vooral bij producten die worden gebruikt door zwangere vrouwen, en voor baby's of jonge kinderen is oppassen de boodschap! Volgens de tips helpen om de meest voorkomende hormoonverstoorders te vermijden:

- Koop geen cosmetica of verzorgingsproducten met toegevoegde chemische parastoffen.
- Koop geen cosmetica of verzorgingsproducten met antibacteriële werking, omdat hiervoor vaak stoffen met hormoonverstorende eigenschappen worden gebruikt.
- Kies voor natuurlijke producten, maar vertrouw niet automatisch op marketing die een product als natuurlijk of organisch aanprijzen. Neem ook bij deze producten de lijst met ingrediënten door.
- Hormoonverstorende stoffen bevatten vaak zeer complexe namen, maar er zit wel etige logica in. Methylparabeen, Ethylparabeen en andere parabenen kunnen worden herkend aan de samenstelling met het woord 'parabeen'.
- Bij ftalaten worden er vaak afkortingen gebruikt. Vermijd in ieder geval BHP, DEP en DMF. Indien de namen ervan wel volledig uitgeschreven zijn kan je ze ook herkennen aan de samenstelling met

Building coalitions for advocating: www.edc-free-europe.org/

66 organisations – 17 languages
22 countries + 9 pan-European and international organisations

Awareness raising and advocating in 7 languages

THE EFFECTS OF ENDOCRINE DISRUPTING CHEMICALS ON OUR BODIES

We are all exposed to **Endocrine Disrupting Chemicals** in our daily lives. But what are the health impacts?

- Autism and ADHD
- Thyroid problems
- Breast cancer
- Diabetes
- Obesity
- Endometriosis

WE WANT AN #EDCFREE EUROPE!

www.edc-free-europe.org

¿QUÉ SON LOS CONTAMINANTES HORMONALES?

Todos estamos expuestos a los **contaminantes hormonales (EDCs)** en nuestra vida diaria. Pero, ¿qué son los contaminantes hormonales exactamente y por qué debemos preocuparnos?

¿Cómo afectan a mi salud los contaminantes hormonales?

Los contaminantes hormonales, también conocidos como disruptores endocrinos (o EDCs, por sus siglas en inglés) son sustancias químicas artificiales que interfieren con el funcionamiento de las hormonas naturales de nuestro cuerpo. Se relacionan con la aparición de problemas de fertilidad, cáncer, obesidad y otros muchos graves problemas de salud.

¿Cómo estoy expuesto a los contaminantes hormonales?

Todos estamos expuestos a los contaminantes hormonales a diario ya que se utilizan en una gran variedad de productos, terminan en nuestras comida como residuos de pesticidas y quedan en el medio ambiente. Los grupos más vulnerables, los niños y las mujeres embarazadas, son los más afectados por estos tóxicos.

¿Qué puedo hacer contra los contaminantes hormonales?

Este gran reto para la salud necesita una gran solución. ¡Es el momento de exigir a nuestros dirigentes que digan NO a los contaminantes hormonales, para proteger nuestra salud y la de las generaciones futuras! ¡Únete a nosotras!

rechaza las sustancias que alteran tus hormonas.

Queremos una Europa libre de contaminantes hormonales!

www.edc-free-europe.org

June 2017 - EU Commission provides draft on how to identify criteria for EDCs (BPR and PPPR)

Evaluation of the draft: inadmissible!

The Commission's proposal fails to protect the health of humans, wildlife and the environment.

← The definition of EDCs is so strict, that it would be impossible to identify substances as EDCs

← risk based approach

← EC goes beyond her mandate and changes the PPPR

← Ignores 1,300 studies, ignores the voice of public consultation

→ Convince Member States to say **NO** to this draft

What we need regarding EDCs?

Adequate criteria to identify EDCs!

- ← Precautionary principle
- ← Hazardous approach, no risk approach
- ← Protection of the most vulnerable groups
- ← Shall cover known, presumed and suspected substances and mixtures
- ← Shall reflect a Systematic review of Science approach

More: WECF Position paper

www.wecf.eu/download/2016/July/WECFPositionEDCcriteria2016.pdf

Your support is needed!!!

Experts, scientists, health professionals

- have high credibility
- have influence on research and scientific debate
- are recognized by media and politicians
- bring latest scientific results in the policy process

Please communicate your excellent knowledge to the public and decision makers!!!

Political Statements of Scientists

Mission Collegium Ramazzini – Mission

Faröer Statement 2007 on childrens exposure to chemicals

San Antonio Statement 2010 on brominated flame retardants

Berlaymont Declaration 2013 on EDCs

INCHES Jerusalem Statement 2013

Commitment to Protect Children's Health from Environmental Hazards

FIGO Statement 2015 on EDCs

Second Statement of the Endocrine Society 2015 on EDCs

Collegium Ramazzini – Mission

„...to be a **bridge between the world of scientific discovery and the social and political centers** which **must act** on the discoveries of science to protect public health.”

“It transmits its views on these hazards and their prevention **to policy-making bodies, authorities, agencies and the public.** (...) seeks to **translate** to legislators, regulators and other decision makers the policy implications of scientific findings.“

FIGO Statement 2015

Ob-gyns from 125 countries say...

"exposure to toxic chemicals is damaging your health."

Tell policymakers to listen.

#HealthNotToxics

**“Special Communication:
Reproductive Health Impacts of
Exposure to Toxic Environmental
Chemicals”,**
International Federation of Gynecology
and Obstetrics (FIGO)
<http://www.ijgo.org/article/S0020-7292%2815%2900590-1/fulltext>

*“Given accumulating evidence of
adverse health impacts related to
toxic chemicals, including the
potential for inter-generational harm,
FIGO has proposed a series of
recommendations...to reduce the
burden of unsafe chemicals
on patients and
communities.”*

Professor Sir Sabaratnam Arulkumaran, MD
President, British Medical Association
President, International Federation of
Gynecology and Obstetrics (FIGO)

Your support is needed!!!

Focus EU: EC draft on identifying EDC criteria

Sep 21. and 22. the Member States are discussing the Commission proposal (biocides expert group, and pesticides standing committee)

- Write to your government to **insist for better criteria**
- Write to the EU commissioner Andriukaitis and **call for improvement**

NGOs would very much welcome a strong statement by INCHES on EDCs from this conference

– we are happy to give support 😊

Thank you
for your attention!

Contact:
Johanna Hausmann
Johanna.hausmann@wecf.eu